

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ АГЕНТЛАГ

**НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН
ЕРӨНХИЙ ГАЗАР**

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг,
Хуульчдын гудамж 13/1, Утас: 32-80-30, Факс: (976-11) 32-07-16
E-mail: undog@ndaatgal.mn, http://www.ndaatgal.mn

2014.06.12 № 1/966

танай _____-ны № _____-т

Чиглэл хүргүүлэх тухай

Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын сайдын “Журамд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” 2014 оны А/63 дугаар тушаал, “Ажилласан жил, тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн тооцох хууль”-ийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой дараах чиглэл хүргүүлж байна. Үүнд:

1. БНМАУ-ын АИХ-ын тэргүүлэгчид (хуучнаар)-ийн 1989 оны 198, 199 дүгээр зарлигийн дагуу 1990 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс 1990 оны 12 дугаар сарыг дуустал хугацаанд БНМАУ-ын (хуучнаар) “Тэтгэврийн хууль”-ийн 8, 9, 10, 10¹ дүгээр зүйл, “Хөдөө аж ахуйн нэгдлийн гишүүдийн тэтгэврийн хууль”-ийн 7, 7¹ дүгээр зүйлд заасан хугацаанд ажилласан боловч мөн зүйлд дурдсан наснаас өмнө тэтгэвэрт гарсан тэтгэвэр авагчдыг **мөн хуулийн тухайн зүйлд заасан нас хүртэл хугацаагаар “Ажилласан жил, тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн тооцох хууль”-ийн дагуу нөхөн тооцох;**

Аймаг (дүүрэг)-ийн нийгмийн даатгалын хэлтэс нь дээрх тэтгэвэр авагчдын судалгааг нарийвчлан гаргаж, хариуцсан тэтгэврийн байцаагч нар тэтгэвэр авагчдын өмнөөс тэтгэврийн хувийн хэргийг үндэслэн өргөдлийн мэдүүлгийг бичиж, мэдээлэлд /refund/ бүртгэх ба баталгаажилтын хуудсыг тэтгэврийн хувийн хэрэгт байгаа **хөдөлмөрийн дэвтэрт наах ажлыг зохион байгуулах;**

2. Хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр 1991-1994 онуудад тэтгэвэр тогтоолгосон иргэд, 1990-2000 онуудад тасарсан ажилласан жил, тэтгэврийн даатгалын шимтгэлээ хүндэтгэн үзэх болон аргагүй шалтгааны улмаас төлж, бүртгэлд хамрагдаагүй иргэд болон БНМАУ-ын АИХ-ын тэргүүлэгчид (хуучнаар)-ийн 1989 оны 198, 199 дүгээр зарлигийн дагуу тэтгэврийн наснаас өмнө тэтгэвэр тогтоолгосон иргэдийг “Ажилласан жил, тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн тооцох хууль”-ийн дагуу 2014 оны 8 дугаар сарын 1-ний өдөр хүртэл бүртгэх зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах, 2015 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс тэтгэврийн нэмэгдлийг тооцож олгохоор төлөвлөх;

3. Ажилласан жил, тэтгэврийн даатгалын шимтгэлээ нөхөн тооцуулахаар 2013 оны 8 дугаар сарын 1-ний өдөр хүртэлх хугацаанд бүртгүүлж, тэтгэврийн даатгалын шимтгэлээ төлж, баталгаажилтын хуудсаа авсан иргэдийн тэтгэврийн нэмэгдлийг олгох ажлыг хүсэлт гаргасан өдрөөс, **хэрэв тэтгэвэр авагч нөхөн төлөх шимтгэлээ төлөөгүй бол төлөгдсөн сараас эхлэн тооцож олгох;**

4. Хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр 1991-1994 онуудад тэтгэвэр тогтоолгосон иргэдийн нөхөн тооцуулсан жилийн баталгаажилтын хуудсыг тэтгэврийн хувийн хэрэгт байгаа **хөдөлмөрийн дэвтэр (шинээр нийгмийн даатгалын дэвтэр нээхгүй)-т наах ажлыг**

Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын сайдын 2014 оны А/63 дугаар тушаалын хуулбар, БНМАУ-ын АИХ-ын тэргүүлэгчид (хуучнаар)-ийн 1989 оны 198, 199 дүгээр зарлигийн хуулбар, БНМАУ-ын (хуучнаар) “Тэтгэврийн хууль”, “Хөдөө аж ахуйн нэгдлийн гишүүдийн тэтгэврийн хууль”-ийн холбогдох хэсгийн хуулбарыг тус тус хавсаргав.

Хавсралт 5 хуудастай.

ДАРГА Ц.УРТНАСАН

МОНГОЛ УЛСЫН ХҮН АМЫН ХӨГЖИЛ,
НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН
САЙДЫН ТУШААЛ

2014 оны 06 сарын 06 өдөр

Дугаар А/63

Улаанбаатар хот

Журамд нэмэлт, өөрчлөлт
оруулах тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 2 дахь заалт, "Ажилласан жил, тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн тооцох тухай" хуулийн 6 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийг үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын сайдын 2012 оны 11 дүгээр сарын 06-ны өдрийн А/57 дугаар тушаалаар баталсан "Ажилласан жил, тэтгэврийн даатгалын шимтгэл нөхөн тооцуулах иргэний нийгмийн даатгалын шимтгэл нөхөн төлөх журам"-ын 2.1 дэх хэсэгт дараах агуулга бүхий 2.1.7 дахь заалт нэмсүгэй:

"2.1.7. Бүгд Найрамдах Монгол Ард Улсын Ардын Их Хурлын Тэргүүлэгчдийн 1989 оны 12 дугаар сарын 23-ны өдрийн 198, 199 дүгээр зарлигын дагуу тэтгэврийн насанд хүрээгүй байхдаа өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгосон эмэгтэйчүүд,

2. Энэ журмын 2.1.4 дэх заалтад "2.1.6" гэсний дараа "2.1.7" гэж нэмсүгэй.

3. Нийгмийн даатгалын байгууллага нь ажилласан жил, тэтгэврийн даатгалын шимтгэлээ нөхөн тооцуулах хүсэлт гаргасан иргэнийг 2014 оны 6 дугаар сарын 01-нээс 2014 оны 8 дугаар сарын 01-ний өдөр хүртэлх хугацаанд бүртгэн, нийгмийн даатгалын шимтгэлийг нь төлүүлж, баталгаажилтийн хуудсыг 2014 оны 10 дугаар сарын 01-ний дотор олгохоор зохион байгуулж, 2015 оны 1 дүгээр сарын 01-нээс эхлэн тэтгэврийн нэмэгдлийг тооцож олгосугай.

Нурив, зарим тогтоосны шийдийг
1989 оны 12 сар №62

Даваасамбуугийн
ДЭМБЭРЭЛ

— Батлан хамгаалахад туслах
нийгэмлэгийн төв зөвлө
лийн мужаан.

3. Энэ зарлигийг 1990 оны 7 дугаар сарын 1-нээс дагаж мөрдөхөөр тогтоосугай.

БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын
Төргүүлэгчдийн дарга
БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын
Төргүүлэгчдийн нарийн
бичгийн дарга

БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын
Төргүүлэгчдийн дарга
БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын
Төргүүлэгчдийн нарийн
бичгийн дарга

Ж. БАТМӨНХ

Ж. БАТМӨНН

Ц. ГОГОВ

Ц. ГОГОВ

БҮГД НАЙРАМДАХ МОНГОЛ АРД УЛСЫН
АРДЫН ИХ ХУРЛЫН ТЭРГҮҮЛЭГЧДИЙН ЗАРЛИГ

БҮГД НАЙРАМДАХ МОНГОЛ АРД УЛСЫН
АРДЫН ИХ ХУРЛЫН ТЭРГҮҮЛЭГЧДИЙН ЗАРЛИГ

1989 оны 12 дугаар
сарын 23-ны өдөр

1989 оны 12 дугаар
сарын 23-ны өдөр

№ 198

№ 199

Улаанбаатар

Улаанбаатар

хот

хот

БНМАУ-ЫН ТЭТГЭВРИЙН ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

БНМАУ-ЫН ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН НЭГДЛИЙН
ГИШҮҮДИЙН ТЭТГЭВРИЙН ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын Төргүүлэгчдээс ТОГ-
ТООХ нь:

БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын Төргүүлэгчдээс ТОГ-
ТООХ нь:

1. БНМАУ-ын Тэтгэврийн хуулийн 10 дугаар зүйлийг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1. БНМАУ-ын Хөдөө аж ахуйн нэгдлийн гишүүдийн тэтгэврийн хуульд дор дурдсан агуулгатай 7 дүгээр зүйл нэмсүгэй:

«10 дугаар зүйл. Төрүүлсэн болон 3 хүртэл настайд нь үрчлэн авсан дөрөв ба түүнээс дээш хүүхдээ 6 нас хүртэл өсгөж хүмүүжүүлсэн эмэгтэйчүүд 15-аас доошгүй жил ажилласан бол 50 нас хүрээд өндөр насны тэтгэвэр авах эрхтэй.»

«7 дүгээр зүйл. Төрүүлсэн болон 3 хүртэл настайд нь үрчлэн авсан дөрөв ба түүнээс дээш хүүхдээ 6 нас хүртэл өсгөж хүмүүжүүлсэн эмэгтэйчүүд 15-аас доошгүй жил ажилласан бол 50 нас хүрээд өндөр насны тэтгэвэр авах эрхтэй.»

2. БНМАУ-ын Тэтгэврийн хуульд дор дурдсан агуулгатай 10 дугаар зүйл нэмсүгэй:

Энэ хуулийн 7 дугаар зүйл, энэ зүйлийн нэг дэх хэсэгт зааснаас доошгүй жил ажилласан боловч тэтгэврийн насанд 3 хүртэл жил дутуу байгаа хөдөө аж ахуйн нэгдлийн гишүүн 3 хүртэл насны хүүхдээ болон байнга асрах өөр хүнгүй ач, эвэгнээ «ран хүмүүжүүлэхийг хүсвэл өндөр насны тэтгэвэр авах эрхтэй.»

«10 дугаар зүйл. Энэ хуулийн 8, 9, 10, 10 дүгээр зүйлд зааснаас доошгүй жил ажилласан боловч тэтгэврийн насанд 3 хүртэл жил дутуу байгаа ажилчин, албан хаагч гурав хүртэл насны хүүхдээ болон байнга асрах өөр хүнгүй ач, эвэгнээ асчин хүмүүжүүлэхийг хүсвэл өндөр насны тэтгэвэр авах эрхтэй.»

2. Энэ зарлиг гарсантай холбогдуулж БНМАУ-ын Хөдөө аж ахуйн нэгдлийн гишүүдийн тэтгэврийн хуулийн 9 дүгээр зүйлийн «б» заалтыг хүчингүй болсонд тоодсугай.

3. Энэ зарлигийг 1990 оны 7 дугаар сарын 1-нээс дагнан мөрдөхөөр тогтоосугай.

БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын
Тэргүүлэгчдийн дарга

БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын
Тэргүүлэгчдийн нарийн
бичгийн дарга

Ж. БАТМӨНХ

Ц. ГОГОВ

БҮГД НАЙРАМДАХ МОНГОЛ АРД УЛСЫН
АРДЫН ИХ ХУРЛЫН ТЭРГҮҮЛЭГЧДИЙН ЗАРЛИГ

1990 оны 12 дугаар

сарын 23-ны өдөр

№ 201

Улаанбаатар

хот

4 дүгээр зүйл. Улсын тэтгэвэр авах эрх бүхий хүмүүс тэтгэвэр авах тухай хүсэлтээ дуртай цагтаа гаргаж болно.

5 дугаар зүйл. Улсын тэтгэврийг аймаг, хот, районы АДХ-ын гүйцэтгэх захиргааны дэргэдэх улсын тэтгэвэр тогтоох орон тооны бус байнгын комисс тогтооно. Уг комиссын шийдвэрийн талаар аймаг, хот, районы АДХ-ын гүйцэтгэх захиргаанд, гүйцэтгэх захиргааны шийдвэрийн талаар Улсын нийгэм хангамжийн ерөнхий газарт томдолог гаргаж болно.*

6 дугаар зүйл. Улсын тэтгэвэрт зарцуулагдах хөрөнгийг БНМАУ-ын төсөв, түүний дотор нийгмийн даатгалын хөрөнгөс гаргана.

7 дугаар зүйл. Улсын тэтгэвэрээ ашиг орлогын татвар үл хураана.

Хоёр. ӨНДӨР НАСНЫ ТЭТГЭВЭР

8 дугаар зүйл. Өндөр насны тэтгэврийг нийтдээ 25-аас доошгүй жил ажилласан 60 нас хүрсэн эрэгтэйчүүд, нийтдээ 20-иос доошгүй жил ажилласан 55 нас хүрсэн эмэгтэйчүүд авах эрхтэй.

9 дүгээр зүйл. БНМАУ-ын Сайд нарын Зөвлөлийн Хөдөлмөр, цалин хөдсний улсын хороо, Монголын үйлдвэрчний эвлэлийн төв зөвлөлөөс баталсан хөдөлмөрийн хүнд, хортой, халуун нөхцөл, газар доорхи ажил, мэргэжил, албан тушаалын жагсаалтад дурдсан хүмүүст өндөр насны тэтгэврийг хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр тогтооно:

а) улсад нийтдээ 20-иос доошгүй жил ажиллаж, түүний 10-аас доошгүй хөдөлмөрийн хортгой, халуун нөхцөл, газар доорхи ажилд ажилласан 50 нас хүрсэн эрэгтэйчүүд, 15-аас доошгүй жил ажиллаж, түүний 7 жил 6 сараас доошгүйг мөн нөхцөлд ажилласан 45 нас хүрсэн эмэгтэйчүүд;

б) улсад нийтдээ 25-аас доошгүй жил ажиллаж, түүний 12 жил 6 сараас доошгүйг хөдөлмөрийн хүнд нөхцөлд ажилласан 55 нас хүрсэн эрэгтэйчүүд, 20-иос доошгүй жил ажиллаж, түүний 10-аас доошгүйг мөн нөхцөлд ажилласан 50 нас хүрсэн эмэгтэйчүүд;

Ажилчин, албан хаагчдын нас, ажилласан хугацаа нь энэ зүйлд тохирвол өмнө буюу дараа нь хөдөлмөрийн ямар нөхцөлд ажилласныг үл харгалзан тэтгэврийг хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр тогтооно.**

* БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын Тэргүүлэгчдийн 1979 оны 7-р сарын 2-ны өдрийн 189-р зарлигийн найруулга
** БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын Тэргүүлэгчдийн 1972 оны 5-р сарын 9-ний өдрийн 93-р зарлигийн найруулга.

10 дугаар зүйл. 4 ба түүнээс дээш хүүхэд төрүүлж 6 нас хүртэл бойжуулан хүмүүжүүлсэн эмэгтэйчүүд 15 жилээс доошгүй ажилласан бол 50 нас хүрээд өндөр насны тэтгэвэр авах эрхтэй.

10 дүгээр зүйл. Хараагүй болсноос тахир дутуугийн тэтгэвэр авч байгаа бөгөөд улсад 15-аас доошгүй жил ажилласан 50 нас хүрсэн эрэгтэйчүүд, 10-аас доошгүй жил ажилласан 40 нас хүрсэн эмэгтэйчүүд өөрсдөө хүсвэл тахир дутуугийн тэтгэврийн оронд өндөр насны тэтгэвэр авах эрхтэй.*

11 дүгээр зүйл. Өндөр насны тэтгэвэр авахад нас хүрсэн боловч ажилласан хугацаа хүрээгүй ажилчин, албан хаагчид улсад нийтдээ 5-аас доошгүй жил ажилласан дотор тэтгэвэрт гарахын өмнө 3 жил тасралтгүй ажилласан бол тэдэнд тэтгэврийг нийт ажилласан хугацаанд хувь тэнцүүдэн тогтоох бөгөөд тэтгэврийн доод хэмжээ нь 50 төгрөг байна.** Харин эдгээр хүмүүс ажиллаж байвал уг тэтгэврийг олгохгүй.**

12 дугаар зүйл. Өндөр насны тэтгэврийг лор дурдсан хэмжээгээр тогтооно:

Сарын цалингийн хэмжээ (төгрөгөөр)	Хэвийн нөхцөлд		Хүнд, хортгой, халуун нөхцөлд	Газар доорхи нөхцөлд
	Боловсрол	Тэтгэврийн		
200 хүртэл	90	150	100	100
201—300	75	180	80	200
301—400	60	225	70	240
401—600	50	240	55	280
601—800	40	300	45	330
801—1000	35	320	40	360
1001-аас дээш	30	350	35	400

Өндөр насны тэтгэврийн доод хэмжээг сар бүр 150 төгрөг, дээд хэмжээг 800 төгрөгөөр тогтооно.***

* БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын Тэргүүлэгчдийн 1970 оны 7-р сарын 20-ны өдрийн 127-р зарлигаар нэмсэн.

** БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын Тэргүүлэгчдийн 1978 оны 12-р сарын 25-ны өдрийн 300-р зарлигийн найруулга.

*** БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын Тэргүүлэгчдийн 1979 оны 7-р сарын 2-ны өдрийн 189-р зарлигаар нэмсэн.

**** БНМАУ-ын Ардын Их Хурлын Тэргүүлэгчдийн 1970 оны 7-р сарын 20-ны өдрийн 127-р зарлигийн найруулга.

Улсын тэтгэвэр тогтоох орон тооны буюу байдлын комиссо тогтооно. Уг комиссын шийдвэрийн талаар аймаг /хот/-ийн АДХ-ын гүйцэтгэх захиргаанд, гүйцэтгэх захиргааны шийдвэрийн талаар БНМАУ-ийн Хөдөлмөр, нийгэм хангамжийн улсын хороонд гомдол гаргаж болно.

5 дугаар зүйл. Хөдөө аж ахуйн нэгдлийн гишүүдийн тэтгэвэр зарцуулах хөрөнгийг БНМАУ-ийн Улсын төсвөөс оалүүжүүлнэ.

6 дугаар зүйл. Хөдөө аж ахуйн нэгдлийн гишүүдийн тэтгэвэрээс ашиг орлогын татвар хураахгүй.

ХОЁР. ӨНДӨР НАСНЫ ТЭТГЭВЭР

7 дугаар зүйл. Хөдөө аж ахуйн нэгдлийн гишүүдийн өндөр насны тэтгэвэрийг хөдөө аж ахуйн нэгдэл, хоршооллын байгууллагад нийтлээ 25-аас доошгүй жил амилсан 60 нас хүрсэн эрэгтэй гишүүд, нийтлээ 20-аас доошгүй жил амилсан 55 нас хүрсэн эмэгтэй гишүүд авах эрхтэй.

8 дугаар зүйл. Хөдөө аж ахуйн нэгдлийн гишүүдийн өндөр насны тэтгэвэрийн тэдний сарын дундаж хөдөлгөөний 100 хүртэл тэгрөөсөө 90 хувь, үлдэх хэсгээр 90 хувьээр болж тогтооно. Өндөр насны тэтгэвэрийн доод хэмжээ сард 60 төгрөг, дээд хэмжээ сард 900 төгрөг байна.

9 дүгээр зүйл. Хөдөө аж ахуйн нэгдлийн гишүүдийн өндөр насны тэтгэвэр амгачдал дор дурдсан нэмэгдлийг тэтгэвэрийн дээд хэмжээнд багтаан олгоно:

а/ хөдөө аж ахуйн нэгдэл, хоршооллын байгууллагад 15 жил амилсан байдлаар буюу тухайн хүний тэтгэвэр тогтоосноход илүү амилсан байдлаар өмнө жилт хугацаанаас 10-аас доошгүй жил илүү амилсан бол тэтгэвэрийн 10 хувь

б/ дөрөв, түүнээс дээш хүүхэд төрүүлж, 6 нас хүртэл хүүхдүүдтэй амгачдал тэтгэвэрийн 10 хувь.

10 дугаар зүйл. Хөдөө аж ахуйн нэгдлийг анх үүсгэн байгууллагад гишүүдээр элсэж, тэтгэвэр төлбөрсөнгөхөөс хэргээр өмнөхөд нас хүртэлх хөдөлгөөнд насралтгүй амилсан хүмүүст амилсан хугацааг дор-

гөөжүүлнээр анх хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан хэмжээгээр өндөр насны тэтгэвэр тогтоож олгоно. Хөрөн тэдний насралтгүй амилсан хугацаа нь 15 жилээс доошгүй байвал тэтгэвэрийг 10 хувиар нэмэгдүүлж олгоно.

11 дүгээр зүйл. Өндөр насны тэтгэвэр авах насанд хүрсэн болон амилсан хугацаа хүрээгүйн хөдөө аж ахуйн нэгдлийн гишүүд нэгдэл хоршооллын байгууллагад нийтлээ талаас доошгүй жил амилсан дотор тэтгэвэрт гаргахыг өмнө хөдөө аж ахуйн нэгдэл, хоршооллын байгууллагад гурван жил насралтгүй амилсан бол төлөнд тэтгэвэрийг нийт амилсан хугацаанд хувь тэнцүүлэн тогтоож бөгөөд тэтгэвэрийн доод хэмжээ нь 90 төгрөг байна.

12 дугаар зүйл. Хөдөө аж ахуйн нэгдлийн гишүүдийн өндөр насны тэтгэвэрийг хөдөлмөрлөх чадвартай эсэхийг үл харгалзан бүх наснаар нь олгоно.

ГУРАВ. ТАХИР ЛУТУГИЙН ТЭТГЭВЭР

13 дугаар зүйл. Хөдөө аж ахуйн нэгдлийн гишүүд тахир Лутугийн 1, Д гурмад орнол тэтгэвэр авах эрхтэй.

14 дүгээр зүйл. Үйлдвэрлэлтэй холбогдсон оош гэмтэл буюу мэргэжлээс шалтгаалах өвчлөлийн улмаас тахир Лутуу болсон хөдөө аж ахуйн нэгдлийн гишүүдэд тэдний амилсан хугацааг үл харгалзан тэтгэвэрийг дор дурдсан хэмжээгээр тогтооно:

Груны	Сарын дундаж хөдөлгөөний хувь	Тэтгэвэр
I	100	100
II	90	15

15 дугаар зүйл. Ердийн өвчлөлийн улмаас тахир Лутуу болсон хөдөө аж ахуйн нэгдлийн гишүүд дор дурдсан нас, нийт амилсан хугацааг хангасан бол тэдэнд тэтгэвэр олгоно: